basic education

Department:
Basic Education
REPUBLIC OF SOUTH AFRICA

SENIORSERTIFIKAAT-EKSAMEN

AFRIKAANS TWEEDE ADDISIONELE TAAL V1

2018

MPUMALANGA

PUNTE: 120

TYD: 2½ uur

Hierdie vraestel bestaan uit 25 bladsye.

Kopiereg voorbehou

INSTRUKSIES EN INLIGTING

1. Hierdie vraestel bestaan uit VIER afdelings:

AFDELING A:	Leesbegrip	(30)
AFDELING B:	Opsomming	(10)
AFDELING C:	Taalstrukture en -konvensies	(40)
AFDELING D:	Letterkunde	(40)

2. Beantwoord AL die vrae.

3. Begin ELKE afdeling op 'n NUWE bladsy.

4. Trek 'n streep ná elke afdeling.

5. Nommer die antwoorde korrek volgens die nommeringstelsel wat in hierdie vraestel gebruik word.

6. Laat 'n reël oop na elke antwoord.

7. Gee besondere aandag aan spelling en sinsbou.

8. Voorgestelde tydsindeling:

AFDELING A:	50 minute
AFDELING B:	30 minute
AFDELING C:	40 minute
AFDELING D:	30 minute

9. Skryf netjies en leesbaar.

AFDELING A: LEESBEGRIP

VRAAG 1: ARTIKEL

Lees die artikel (TEKS A) hieronder en beantwoord die vrae.

TEKS A

DIE COMRADES-MARATHON

1 Het jy geweet die Comrades-marathon is die wêreld se grootste en oudste ultramarathon? Atlete moet die ongeveer 89 kilometer binne 12 uur voltooi. Hierdie ultramarathon vind jaarliks in Mei of Junie plaas.

2 Die primêre doel van die Comrades is om mense se uithouvermoë[1] onder moeilike omstandighede te vier. Hierdie marathon was Vic Clapham se idee. Hy wou soldate, wat in die Eerste Wêreldoorlog gesterf het, gedenk.

3 Die Comrades word tussen Durban en Pietermaritzburg gehardloop. Op hierdie roete in KwaZulu-Natal is daar vyf bekende heuwels[2] waarlangs die atlete hardloop, soos byvoorbeeld Cowie's Hill en Polly Shortts.

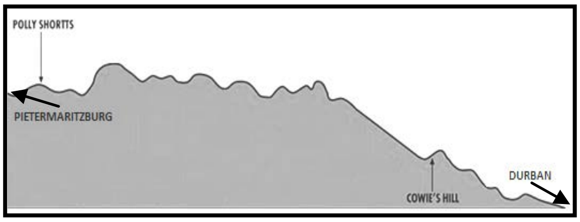

4 Die rigting waarin die atlete hardloop, ruil elke jaar om. Die een jaar begin die atlete in Durban en hardloop 87 km "op" na Pietermaritzburg. Die volgende jaar begin die atlete in Pietermaritzburg en hardloop 89 km "af" na Durban.

5 Die Comrades is 'n taai wedloop. Dit kan atlete se gesondheid benadeel[3]. Daarom moet deelnemers aan sekere vereistes voldoen. Net atlete ouer as 20 jaar mag deelneem. Atlete moet ook vooraf 'n goedgekeurde marathon van 42,2 km voltooi om vir die Comrades te kwalifiseer.

6 Die eerste Comrades is op 24 Mei 1921 gehardloop. Net 16 van die 34 atlete wat begin het, het klaargemaak. Bill Rowan was die wenner. Sedert die eerste Comrades het meer as 300 000 hardlopers al hierdie ultramarathon voltooi.

7 Die Comrades Marathon word sedert 1948 volgens 'n spesifieke tradisie begin. In plaas van die gewone skoot wat klap, dui die nagemaakte kraai[4] van 'n hoenderhaan die begin van die wedloop aan.

8 Die Comrades is in 1975 vir alle atlete oopgestel. Dit beteken dat mans en vroue van alle rasse van toe af aan die wedloop kon deelneem.

9 Daar is 'n paar Suid-Afrikaners wat altyd vir hulle deelname aan die Comrades onthou sal word. Wally Hayward het die 1930-Comrades gewen. Daarna het hy dit nog 'n paar keer gewen. In 1989 het hy op 80-jarige ouderdom die oudste man geword om die Comrades te voltooi.

10 Bruce Fordyce was 'n student toe hy in 1981 die Comrades vir die eerste keer gewen het. Daarna het hy dit nog 8 keer gewen. Sam Tshabalala was die eerste swart wenner van die Comrades. In 1989 het Frith van der Merwe die bestaande vrouerekord mooi verbeter.

11 Alle atlete wat die wedloop binne 12 uur voltooi, ontvang medaljes. Die medalje wat 'n atleet kry, hang af van hoe lank hy/sy geneem het om die wedloop te voltooi. Daar is goue, silwer- en bronsmedaljes, asook medaljes wat na iemand vernoem is, bv. die Wally Hayward-medalje.

12 Daar is heelwat buitelanders wat ook aan die Comrades deelneem, veral omdat deelnemers vanaf 1995 groot geldpryse kan wen. Die Comrades het in 2010 'n plek in die *Guiness World Records* gekry as die ultramarathon met die meeste deelnemers.

13 Die gees van die Comrades Marathon is groter as net hardloop en wen. Dit gaan meer oor harde werk, opoffering en uithouvermoë. Mense sien jaar na jaar hoe atlete mekaar help en oor die wenstreep dra – 'n duidelike bewys van ubuntu en kameraderie[5].

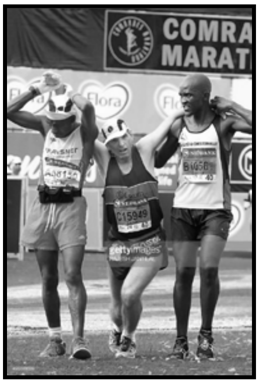

[Verwerk uit *Wikipedia*]

Woordverklarings:

1. uithouvermoë - *perseverance*
2. heuwels - *hills*
3. gesondheid benadeel - *bad for your health*
4. nagemaakte kraai van 'n haan - *imitated crow of a cock*
5. kameraderie - *support for fellow runners*

1.1 Kies die KORREKTE woord tussen hakies.

Die Comrades is 'n **ultra**marathon omdat dit 'n (gewone/buitengewone) wedloop is. (1)

1.2 Skryf EEN woord uit paragraaf 1 neer wat vir ons sê dat die Comrades elke jaar gehardloop word. (1)

1.3 Die eerste Comrades is op 24 Mei 1921 gehardloop.

1.3.1 Wie se idee was dit om 'n wedloop soos die Comrades te begin? (1)

1.3.2 Waarom wou hierdie persoon die Comrades begin? (1)

1.4 Waarom is die volgende stelling ONWAAR?

Atlete wat die Comrades hardloop, kan so lank hardloop as wat hulle wil om die wedloop te voltooi. (1)

1.5 Die Comrades strek oor 'n afstand van ongeveer 89 kilometer.

1.5.1 In watter provinsie in Suid-Afrika word die Comrades gehardloop? (1)

1.5.2 Noem EEN van die bekende heuwels op die Comradesroete wat in hierdie teks genoem word. (1)

1.6 Voltooi die volgende sin deur die KORREKTE naam van die stad te skryf:

Die roete van (1.6.1) ... na (1.6.2) ... is die kortste roete. (2)

1.7 Kies die KORREKTE antwoord tussen hakies.

Die Comrades is 'n **taai** wedloop. (Reël 19)

In hierdie sin het "**taai**" 'n (letterlike/figuurlike) betekenis. (1)

1.8 Kies die KORREKTE antwoord. Skryf net die vraagnommer (1.8) en die letter (A–D) neer, bv. 1.8 E.

Atlete moet vooraf 'n goedgekeurde marathon van 42,2 km voltooi om vir die Comrades te kwalifiseer.

Dit is om seker te maak dat atlete ... genoeg is om aan die Comrades deel te neem.

A oud
B fiks
C hulpvaardig
D verantwoordelik (1)

1.9 Hoeveel atlete het die heel eerste Comrades voltooi? (1)

1.10 Die Comrades-marathon se begin word nie soos gewone marathons aangekondig nie.

Verduidelik in jou eie woorde hoe die begin van die Comrades VERSKIL van die begin van ander marathons. (2)

1.11 Waarom was 1975 'n belangrike jaar in die geskiedenis van die Comrades? (1)

1.12 Kies die inligting uit KOLOM B wat by die karakter in KOLOM A pas. Skryf net die letter (A–E) langs die vraagnommers (1.12.1 tot 1.12.4) neer, bv. 1.12.5 F.

KOLOM A	KOLOM B
1.12.1 Bill Rowan	A ... was die eerste swart wenner van die Comrades.
1.12.2 Wally Hayward	B ... het die eerste Comrades gewen.
1.12.3 Sam Tshabalala	C ... is 'n buitelandse deelnemer.
1.12.4 Frith van der Merwe	D ... het 'n bestaande rekord verbeter.
	E ... het bewys dat mense tot op 'n hoë ouderdom aan die Comrades kan deelneem.

(4 x 1) (4)

1.13 Hoekom is dit gepas dat daar 'n medalje is wat na Wally Hayward vernoem is? (1)

1.14 Dink jy dit is reg dat Comrades-atlete groot bedrae geld kry as hulle wen? Motiveer jou antwoord. (1)

1.15 Nie alle atlete wat die Comrades begin, voltooi dit betyds nie.

1.15.1 Hoe sou jý **voel** as jy die Comrades nie betyds kon klaarmaak nie? Skryf EEN woord neer. (1)

1.15.2 Motiveer die gevoel wat jy by VRAAG 1.15.1 neergeskryf het. (1)

1.16 Watter les kan 'n mens uit die ubuntu-gees van die Comrades leer? (1)

TEKS B: VISUELE TEKS

Bestudeer die teks hieronder en beantwoord die vrae.

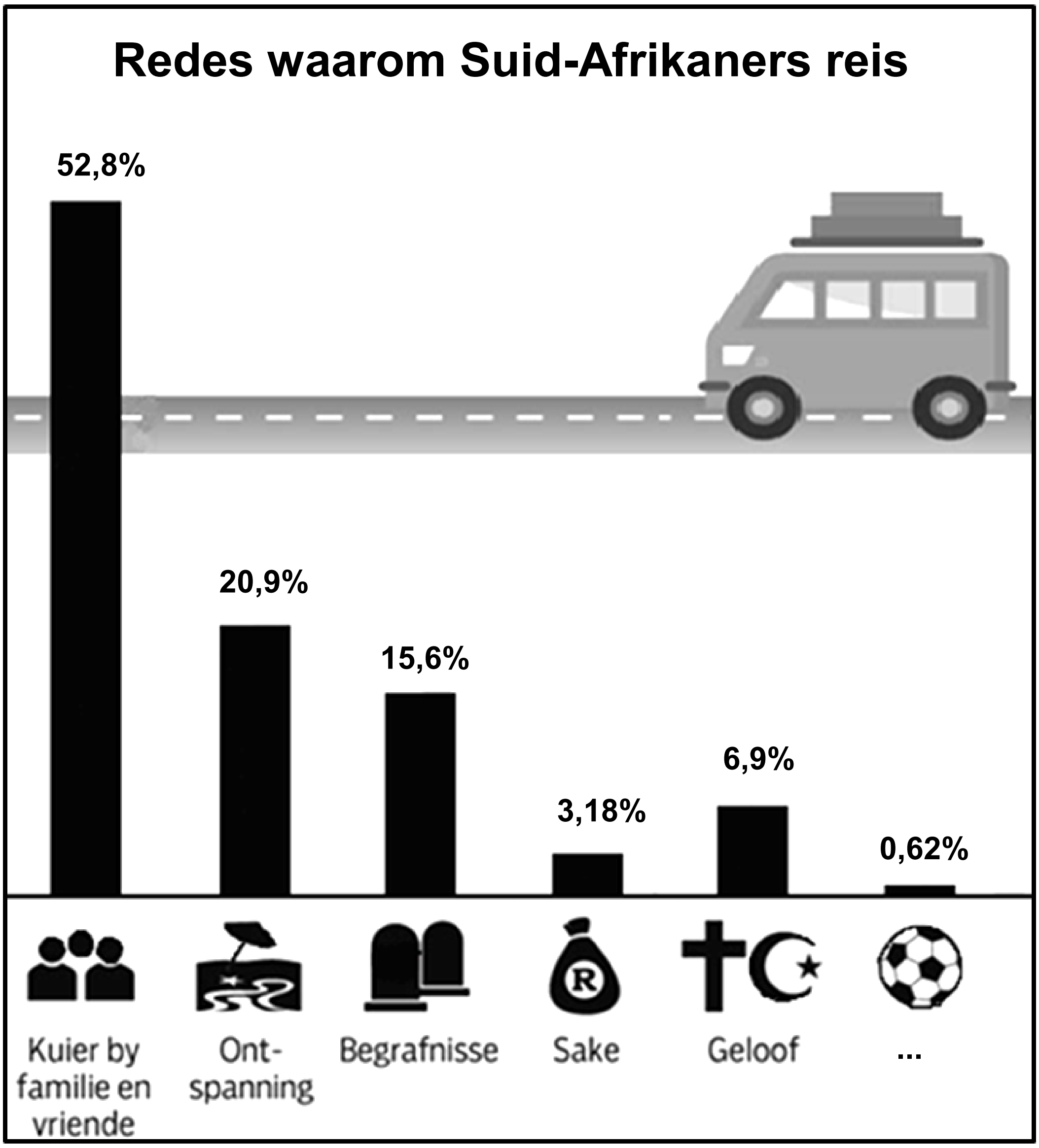

[Verwerk uit *Grafika24*]

1.17 Waarom reis mense die meeste? (1)

1.18 Kies die KORREKTE antwoord tussen hakies.

Die -simbool stel (sport/kultuur) voor. (1)

1.19 Voltooi die sin hieronder. Skryf net die vraagnommer (1.19) en die antwoord neer.

Die "**R**" in die -simbool wys dat Suid-Afrikaners nie reis vir familiesake nie, maar vir sake wat met ... te doen het. (1)

1.20 Hoekom pas hierdie prent by die grafiek? (1)

1.21 Kies die KORREKTE antwoord. Skryf net die vraagnommer (1.21) en die letter (A–D) neer, bv. 1.21 E.

Die doel van hierdie visuele teks is om ...

A aan te dui dat Suid-Afrikaners ver ry om te kom waar hulle wil wees.
B Suid-Afrikaners te waarsku dat dit baie duur is om te reis.
C aan te dui dat Suid-Afrikaners daarvan hou om te reis.
D te verduidelik waarom Suid-Afrikaners reis. (1)

1.22 Hoekom is dit makliker om die inhoud van hierdie teks in 'n grafiek te lees, as in 'n teks wat geskryf is? (1)

TOTAAL AFDELING A: 30

AFDELING B: OPSOMMING

VRAAG 2: SÓ MAAK JY AS JY EERSTE BY 'N ONGELUK STILHOU

- Som in SEWE VOLSINNE op **WAT JY MOET DOEN AS JY EERSTE BY 'N ONGELUK STILHOU.**
- Skryf die volsinne PUNTSGEWYS en in jou EIE WOORDE neer.
- Nommer die volsinne van 1 tot 7.
- Jou opsomming mag nie langer as 60 woorde wees nie.
- Dui die KORREKTE getal woorde aan die einde van die opsomming aan.

TEKS C

Hier is SEWE dinge wat jy moet doen as jy eerste by 'n ongeluk stilhou en sien dat daar mense beseer is.

Jou eie veiligheid is belangrik as jy beseerde mense by 'n ongeluk wil help. Moenie onverskillig wees nie. Parkeer jou motor op 'n veilige plek met die hoofligte aan.

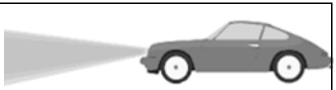

Daar kan motors verbyjaag of petrol kan uitlek en brand. Maak dus die ongelukstoneel veilig. Plaas waarskuwingsdriehoeke 'n entjie van die ongeluk af om motoriste te waarsku.

Bel 'n ambulans vir hulp. Die ambulansman moet weet waar die ongeluk gebeur het. Hy moet ook weet hoeveel mense ernstig beseer is.

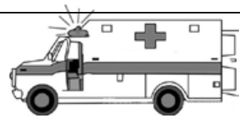

Die warm son kan beseerdes ongemaklik laat voel. Hulle sal ook onrustig wees as hulle nie weet dat hulp op pad is nie. Hou beseerdes dus kalm en gemaklik terwyl julle vir hulp wag.

Dalk is die motor in diep water of daar is brandstof wat uitlek. Net dán mag jy ernstig beseerde persone skuif. Jy sal verdere beserings veroorsaak as jy 'n persoon met rug- of nekbeserings skuif.

Mense wat geskok is, sal bewe of kla van naarheid. Hou hulle koel met hul bene effens in die lug.

Swaar bloeding kan 'n persoon se dood veroorsaak. Jy moet die wond met 'n skoon handdoek of kledingstuk toedruk.

[Verwerk uit *Huisgenoot.com*]

TOTAAL AFDELING B: 10

AFDELING C: TAALSTRUKTURE EN -KONVENSIES

VRAAG 3: ADVERTENSIE

Lees en bestudeer die advertensie (TEKS D) hieronder en beantwoord die vrae.

TEKS D

[Eie teks]

3.1 Skryf die onderstaande stelsin oor as 'n VRAAGSIN.

Jy is dors. (1)

3.2 Skryf die OORTREFFENDE TRAP van die woord tussen hakies neer.

Langkloof Appelsap is die (lekker) appelsap wat 'n mens kan kry. (1)

3.3 Gee die INTENSIEWE VORM vir "vol". (1)

3.4 Skryf die sin oor in die BEDRYWENDE VORM.

Dit moet yskoud bedien word.

Begin só: Jy ... (1)

3.5 Kies die LEESTEKEN wat die beste by die onderstaande woord pas.

Hmmmm (./!) (1)

3.6 Kies die KORREKTE antwoord. Skryf net die vraagnommer (3.6) en die letter (A–D) neer, bv. 3.6 E.

Alle meisies sal van hierdie sap hou.

Hierdie sin is 'n voorbeeld van ...

A stereotipering.
B sarkasme.
C kontras.
D ironie. (1)

3.7 Is die volgende stelling 'n FEIT of 'n MENING?

Langkloof Appelsap is goeie waarde vir jou geld!

Motiveer jou antwoord. (1)

3.8 Noem EEN manier waarop die adverteerder visueel wys dat Langkloof Appelsap **suiwer** appelsap is. (1)

3.9 Gee EEN rede waarom die raampie van appels beter by hierdie advertensie pas as 'n gewone raampie. (1)

3.10 Kies die KORREKTE antwoord. Skryf net die vraagnommer (3.10) en die letter (A–D) neer, bv. 3.10 E.

Wat is die doel van hierdie advertensie? Dit is om die leser ...

A in te lig hoekom appelsap gesond is.
B teen Langkloof Appelsap te waarsku.
C oor verskillende tipes appelsap in te lig.
D te oorreed om Langkloof Appelsap te koop. (1)

[10]

VRAAG 4: STROKIESPRENT

Bestudeer die spotprent (TEKS E) hieronder en beantwoord die vrae.

TEKS E

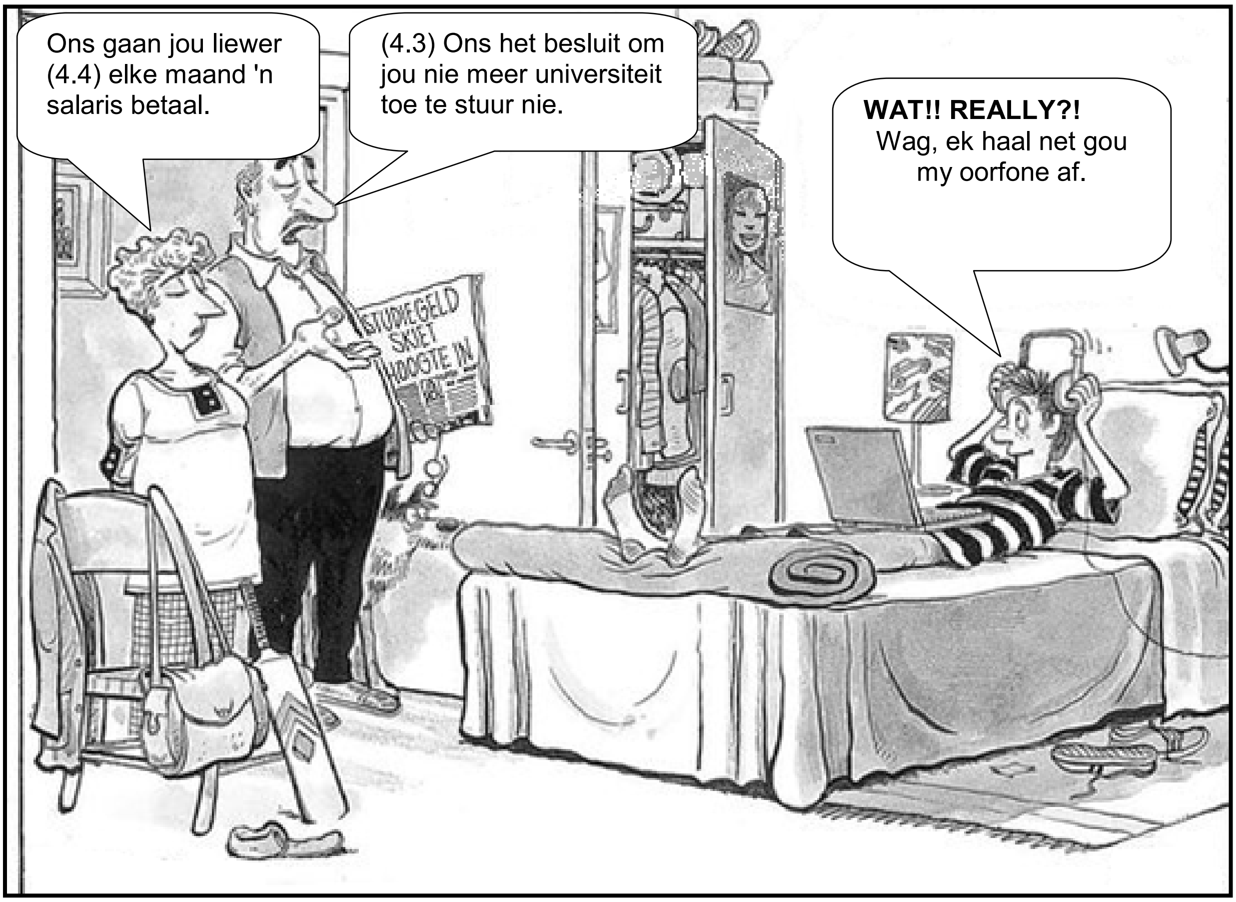

[Verwerk uit *Die Burger,* 10 Februarie 2015]

4.1 Hoe weet ons dat die spotprent in 'n slaapkamer afspeel? (1)

4.2 Kies die KORREKTE antwoord tussen hakies.

Pa en Ma het in die koerant gelees dat hulle (meer/minder) vir hul seun se studies gaan betaal. (1)

4.3 Skryf die volgende sin in die INDIREKTE REDE.

Pa sê: "Ons het besluit om jou nie meer universiteit toe te stuur nie."

Begin só: Pa sê dat hulle ... (1)

4.4 Gee EEN WOORD vir die woorde tussen hakies.

Ons gaan jou liewer (elke maand) 'n salaris betaal. (1)

4.5 Kies die KORREKTE antwoord. Skryf net die vraagnommer (4.5) en die letter (A–D) neer, bv. 4.5 E.

Die jongman het uitgeroep: **"WAT!! REALLY?!"**
Hierdie uitroep dui aan dat die jongman ... was oor sy ouers se besluit.

A verras
B kwaad
C hartseer
D bekommerd (1)

4.6 Waaruit kan ons aflei dat die jongman nie baie netjies is nie? (1)

4.7 Gee die korrekte AFRIKAANS vir "**REALLY?!**" (1)

4.8 Gee die KORREKTE vorm (deelwoord) van die woord tussen hakies.

Die jongman se (stryk) klere hang netjies. (1)

4.9 Gee die korrekte VERKLEINWOORD van die woord tussen hakies.

Daar lê 'n kleinerige (mat) op die vloer. (1)

4.10 Skryf die sin oor in die VERLEDE TYD.

Die jongman se ouers is ernstig oor die saak.

Begin só: Die jongman se ouers ... (1)
[10]

VRAAG 5

5.1 Lees die teks (TEKS F) hieronder en beantwoord die vrae.

TEKS F: LEESTEKS

WEES 'N GOEIE MAAT

Daar is sekere dinge wat 'n (5.1.1) (mens/mense) moet doen as jy 'n goeie maat wil wees.

Doen aan ander mense wat jy wil hê hulle aan (5.1.2) (my/jou/jy) moet doen. Dit is nie mooi (5.1.3) (... van ander mense ... skinder) nie.

(5.1.4) Wees altyd vriendelik! (5.1.5) Niemand hou van 'n suurknol ...

Wys vir ander mense dat jy in hulle (5.1.6) (belangstel). Maak seker dat jy betyds opdaag (5.1.7) (vir/met/by) afsprake wat jy gemaak het.

Die (5.1.8) (baie) mense hou van iemand wat goeie maniere het. (5.1.9) (Mense sal jou vermy.) (Jy is onbeskof).

Probeer altyd om ander mense te (5.1.10) (help/hulp) waar jy kan.

Kies jou (5.1.11) (woord) versigtig. Moenie dinge sê wat ander mense seermaak nie. Jy moet ook nie (5.1.12) (eerlik) teenoor ander mense wees nie. Dit mag daartoe (5.1.13) (ly/lei) dat jy maats verloor.

As jy 'n goeie maat is, sal ander mense graag (5.1.14) by jou wil kuier.

[Eie teks]

5.1.1 Kies die korrekte WOORD tussen hakies. (Reël 1) (1)

5.1.2 Kies die korrekte VOORNAAMWOORD tussen hakies. (Reël 3) (1)

5.1.3 Voltooi die INFINITIEF. Skryf die hele sinsdeel oor. (Reël 4)

... van ander mense ... skinder (1)

5.1.4 Skryf die onderstaande sin oor soos aangedui.

Wees altyd vriendelik! (Reël 5)

Begin só: Jy moet ... (1)

5.1.5 Vul die ONTBREKENDE woord in. (Reël 5) (1)

5.1.6 Verdeel die woord "belangstel" in LETTERGREPE. (Reël 6) (1)

5.1.7 Kies die korrekte VOORSETSEL tussen hakies. (Reël 7) (1)

5.1.8 Gee die korrekte TRAP VAN VERGELYKING van "baie". (Reël 8) (1)

5.1.9 VERBIND die sinne hieronder met die woord tussen hakies. (Reël 9)

Mense sal jou vermy. Jy is onbeskof. (as)

Begin só: Mense sal ... (1)

5.1.10 Kies die korrekte WOORD tussen hakies. (Reël 10) (1)

5.1.11 Gee die MEERVOUD van "woord". (Reël 11) (1)

5.1.12 Gee die ANTONIEM van "eerlik". (Reël 12) (1)

5.1.13 Kies die korrekte WOORD tussen hakies. (Reël 13) (1)

5.1.14 Gebruik die woord "by" (reël 14) in 'n sin sodat dit 'n ANDER BETEKENIS het. (1)

5.2 Bestudeer die prent (TEKS G) hieronder en beantwoord die vrae.

TEKS G: PRENT

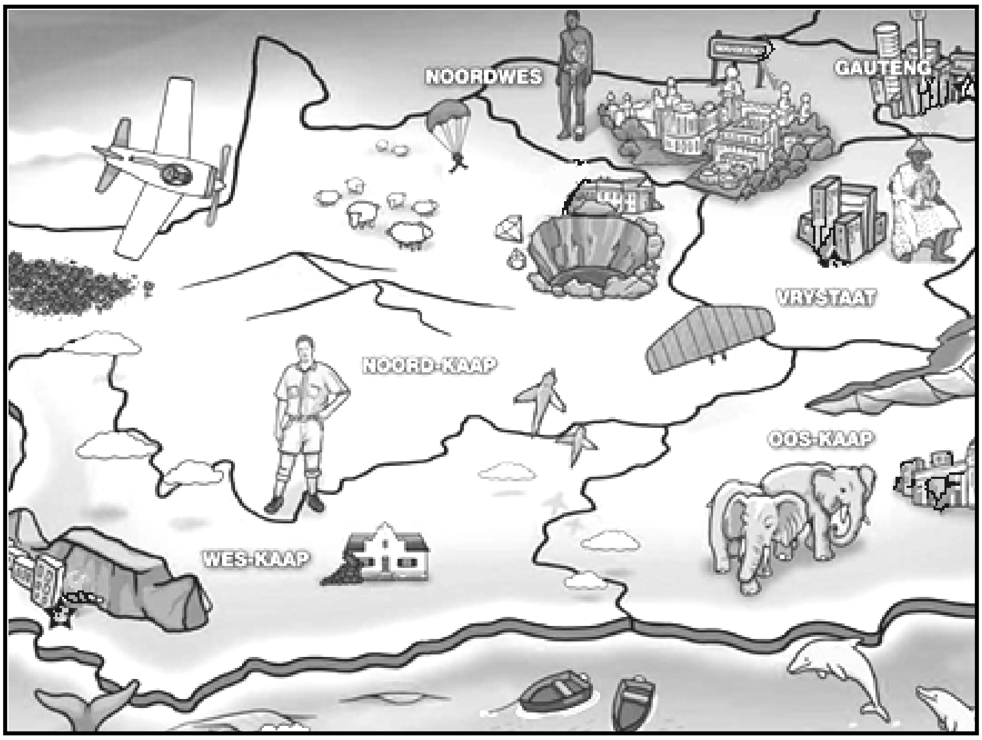

[Uit: www.googleimages.com]

Kies telkens die KORREKTE antwoord tussen hakies.

5.2.1 Die Noordwes, Noord-Kaap en Vrystaat is drie van die nege (provinsies/dorpe) van Suid-Afrika. (1)

5.2.2 Op die kaart kan ons sien dat die Noord-Kaap (kleiner/groter) as die Vrystaat is. (1)

5.2.3 In die Vrystaat kan ons die Sotho's se (tradisionele/tradisioneel) drag sien. (1)

5.2.4 In die Noord-Kaap het hulle baie (diamante/goud) uitgehaal. (1)

5.2.5 In die Oos-Kaap kry ons groot (renosters/olifante). (1)

5.2.6 Die Wes-Kaap spog met (Tafelberg/Tafel Berg). (1)
[20]

TOTAAL AFDELING C: 40

AFDELING D: LETTERKUNDE

Beantwoord NET die vraag oor die stories/drama wat jy behandel het, dit wil sê VRAAG 6 OF VRAAG 7.

VRAAG 6: *BLADSAK* – Lucas Malan

VERHAAL A: "STOKVEL OP 'N PLAAS" (20) **EN** VERHAAL B: "TOM" (20)

OF

VRAAG 7: *PERDEKRAG* – Cecilia du Toit

VRAAG 6

VERHAAL A: "STOKVEL OP 'N PLAAS" – Justice L Makete

Lees die uittreksel hieronder en beantwoord die vrae.

> Die eenvoudige maar stewige grasdakhuis met sy rooi, gebakte bakstene en die groot lapa is in die week netjies oorgedoen. Die oop en vriendelike lapa herinner ons aan die lapahuis van Malelane, Skukuza en Lapalala.
>
> ***
>
> Baba Dlamini is al besig met die slagding. Dis 'n spekvet *Dorper* afkomstig van die aangrensende plaas. Die goed is deesdae ontsettend duur, mompel hy soos hy sy *okapi* in sy sak steek.
>
> ***
>
> ... Hulle eet en eet en bly eet tot die laaste stukkie op is.

6.1 Gee EEN rede waarom 'n stokvel gehou word. (1)

6.2 By wie se huis is die stokvel gehou? (1)

6.3 Kies die KORREKTE antwoord. Skryf net die vraagnommer (6.3) en die letter (A–D) neer, byvoorbeeld 6.3 E.

"Die oop en **vriendelike lapa** ..." (reël 2), is 'n voorbeeld van ...

A 'n simbool.
B 'n vergelyking.
C personifikasie.
D klanknabootsing. (1)

6.4 Die vrou by wie die stokvel gehou is, het nie alleen gewerk om alles reg te kry nie.

Sê waarom hierdie stelling WAAR is. (1)

6.5 Noem TWEE maniere hoe die stokvelgangers by die byeenkoms aangekom het. (2)

6.6 Voltooi die volgende sin deur 'n woord in die lys hieronder te gebruik. Skryf net die vraagnommer (6.6) en die ontbrekende woord neer.

laat;	dronk;	slordig;

Een van die reëls van die stokvel was dat lede nie ... by die formele verrigtinge mag opdaag nie. (1)

6.7 Kies die KORREKTE antwoord. Skryf net die vraagnommer (6.7) en die letter (A–D) neer, byvoorbeeld 6.7 E.

Die herhaling van "eet" in reël 7 dui aan dat ...

A daar baie mense by die stokvel was.
B die stokvelgangers baie tyd gehad het om te eet.
C die kos baie goedkoop verkoop is.
D die stokvelgangers baie geëet het. (1)

6.8 Wat kon die vrou by wie die stokvel gehou is, gedoen het om seker te maak dat die ou mense meer deel van die vrolikheid ná ete was? (1)

Lees die uittreksel hieronder en beantwoord die vrae.

> Die *zol-eters* en plaaslike skurke is ook teenwoordig.
>
> ***
>
> "Die wêreld is nie onse woning nie!" roep die grysaards soos hulle van die bohaai hoor.
>
> "Baba ka Thembi!" skree MaDlamini luidkeels, "kry vir Mandevu so gou moontlik!"
>
> Die swaargewig en bebaarde Mandevu, soos hy bekend staan, is tuis." 'Ndevu! 'Ndevu! kom help!" roep Sipho Dlamini toe hy na die stil woning aangehardloop kom. Die honde blaf in die agterwerf.
>
> "Die manne steek mekaar!" roep Sipho uit.

6.9 Skryf die volgende vier insidente onder mekaar oor in die VOLGORDE soos wat dit in die verhaal gebeur.

- Die skurke het die partytjie kom opbreek.
- Die stokvel-verrigtinge is afgehandel.
- Die stokvelgangers het die partytjie geniet.
- Die voorbereidings vir die dag het vroeg begin. (4)

6.10 Dink jy die stokvelpartytjie sou rustiger gewees het as daar net stokvellede was? Motiveer jou antwoord. (1)

6.11 Hoekom, dink jy, was Mandevu die regte persoon om Malaita te vang? (1)

6.12 Elke stokvel het volgens 'n vaste patroon verloop.

Kies elke keer die inligting uit KOLOM B wat by die aktiwiteite in KOLOM A pas. Skryf net die letter (A–E) langs die vraagnommers (6.12.1 tot 6.12.4) neer.

KOLOM A		KOLOM B	
6.12.1	Die voorbereidings vir die stokvel	A	Hier is bepaal wie die geld vir die maand kry
6.12.2	Die formele stokvel-verrigtinge	B	Hiervoor moes nie-lede betaal
6.12.3	Etenstyd	C	Dit is wanneer muti en kruie uitgedeel is
6.12.4	Die dansery na ete	D	Dit het die sukses van die dag bepaal
		E	Dit was die hoogtepunt van die byeenkoms

(4 x 1) (4)

6.13 Wat kan die lesers uit hierdie verhaal leer? (1)
[20]

EN

VERHAAL B: "TOM" – Jeanne Goosen

Lees die uittreksel hieronder en beantwoord die vrae.

" ... vir 'n halfdooie donkie en 'n kar wat uitmekaar val!" raas ek met my broertjie toe hy met die goed hier op ons erfie aankom.
Hy laat sy kop sak, maar daar is 'n koppige trek om sy mond. Hy sê: "Maar ons kan dorp toe gaan daarmee en allerhande goed aanry!"

6.14 Hoeveel geld het die broertjie vir die donkie betaal? (1)

6.15 Wat was die donkie se naam? (1)

6.16 Die donkie het 'n moeilike lewe gehad.

Sê waarom hierdie stelling WAAR is. (1)

6.17 Die broertjie het dinge gedoen sonder om mooi daaroor te dink.

Stem jy saam? Motiveer jou antwoord. (1)

6.18 Kies die KORREKTE antwoord. Skryf net die vraagnommer (6.18) en die letter (A–D) neer, byvoorbeeld 6.18 E.

'n **Koppige trek** om die broertjie se mond (reël 3), beteken dat die broertjie ...

A nie wou aanvaar dat hy verkeerd was nie.
B baie jammer gelyk het.
C minder gelukkig gevoel het.
D die verteller se raad gevolg het. (1)

6.19 Voltooi die volgende sin deur 'n woord in die lys hieronder te gebruik. Skryf net die vraagnommer (6.19) en die ontbrekende woord neer.

moedeloos;	bang;	hartseer;

Die verteller wou huil omdat sy ... was. (1)

6.20 Noem TWEE plekke waar die donkie kon wei. (2)

Lees die uittreksel hieronder en beantwoord die vrae.

Miskien is my broertjie reg, dat ek hom oor alles kritiseer. Miskien moet ek hom 'n bietjie meer aanmoedig.

***

Die donkie proes weer. Hy druk sy kop innig teen my broertjie se lyf.
"Hene, maar hy is lelik," sê ek en kom nader.
"Love at first fright," lag my broertjie.

6.21 Kies die KORREKTE antwoord tussen hakies.

As die verteller besluit om minder te **kritisee**r en die broertjie meer **aan te moedig** sien ons 'n duidelike (kontras/ooreenkoms) in haar gedrag. (1)

6.22 Hoekom is die uitdrukking "Love at first fright" (reël 5), vir jou snaaks? (1)

6.23 Hoekom, dink jy, het die verteller 'n rede gehad om vir die boetie kwaad te wees? (1)

6.24 Verskillende mense het verskillende houdings teenoor die donkie gehad.

Kies elke keer die inligting uit KOLOM B om by die karakter in KOLOM A te pas. Skryf net die vraagnommer (6.24.1–6.24.4) en die letter (A–E) neer.

KOLOM A	KOLOM B
6.24.1 Die vorige eienaar	A ... het aandagtig geluister.
6.24.2 Die sussie (verteller)	B ... wou vir die donkie 'n nuwe blyplek gee.
6.24.3 Die broertjie	C ... het gedink aan skade wat die donkie kon aanrig.
6.24.4 Skrywer	D ... het nie vir die donkie omgegee nie.
	E ... het die donkie op 'n simpatieke manier voorgestel.

(4 x 1) (4)

6.25 Skryf die volgende vier insidente onder mekaar oor in die VOLGORDE soos wat dit in die verhaal gebeur.

- Die donkie wys dat hy van die broertjie hou.
- Die verteller en die broertjie stry oor die donkie.
- Die broertjie kry sy sin om die donkie te hou.
- Die broertjie kom met die donkie by die huis aan. (4)

6.26 Hoekom, dink jy, kan 'n mens sê dat "Tom" 'n gepaste titel is vir hierdie verhaal? (1)
[20]

OF

VRAAG 7: *PERDEKRAG* – Cecilia du Toit

Lees die uittreksel hieronder en beantwoord die vrae.

(Binki links op met 'n saal wat sy dra asof sy nie gewoond daaraan is nie. Sy drapeer die saal oor die boonste paal van die heining. Sy maak 'n bottel met leerolie oop, ruik daaraan en gril vir die inhoud. Sy begin om die olie aan die saal te smeer ...)

***

WILMA: Dis 'n seun, omtrent jou ouderdom. Hy gaan elke week kom. Hy gaan nie hier op die plaas bly soos jy nie. Jy moet hom maar 'n bietjie help. Dinge vir hom wys en so.

BINKI: Ek?

WILMA: Ja. Jy's mos nie meer bang vir die perde nie.

BINKI: E … nie juis nie.

WILMA: Nou staan dan nader. Vandag moet jy vir Lady Jane borsel. *(Binki gaan die stal so huiwerig binne dat …)*

Onthou, sy weet wat jy dink.

***

LUCKY: Jy't dan net ses contacts. Is dit 'n nuwe foon? *(Binki skud haar kop.)* Watse mens het net ses contacts? *(Lees.)* Hekwag. Noodnommer. Sabrina. Sabrina landlyn. Sabrina werk. Tannie Wilma. Wie's Sabrina?

7.1 Wat is die naam van die perdeplaas? (1)

7.2 Kies die KORREKTE antwoord. Skryf die vraagnommer (7.2) en die korrekte letter (A–D) neer, bv. 7.2 E.

Artikels soos die *saal,* die *heining* en die *leerolie* wat in reël 1–2 genoem word, ...

A berei die leser voor vir die dinge wat met Lucky in die drama gebeur.
B berei die leser voor op die dinge wat met die perde in die drama gebeur.
C plaas die leser dadelik in die plek waar die drama afspeel.
D verduidelik aan die leser hoe almal op die plaas saamwerk. (1)

7.3 Waarom het Binki op die plaas gebly en nie by haar ma nie? (1)

7.4 Lucky moes op die plaas werk as straf vir iets wat hy verkeerd gedoen het.

7.4.1 Wat het Lucky verkeerd gedoen? (1)

7.4.2 Hoeveel uur gemeenskapsdiens moes Lucky op die plaas doen? (1)

7.5 Kies die korrekte antwoord uit die blokkie hieronder om die sin mee te voltooi. Skryf die vraagnommer (7.5) en die antwoord neer.

skaam; negatief; vreemd

Aan die begin was dit vir Binki moeilik om vir Lucky te wys hoe om dinge te doen omdat Lucky so … was. (1)

7.6 "*Binki gaan die stal so huiwerig binne ...*" (Reël 11)

Wat kan ons uit hierdie optrede van Binki aflei? (1)

7.7 "Onthou, sy weet wat jy dink." (Reël 12)

Hoe weet ons Wilma is reg as sy sê dat perde weet wat mense dink en voel?

Verwys in jou antwoord na hoe Binki teenoor Lady Jane opgetree het en wat Lady Jane se reaksie was. (2)

7.8 Hoekom verkies Sabrina dat Binki haar nie "Ma" noem nie? (1)

7.9 "Watse mens het net ses contacts?" (Reël 14)

Noem TWEE dinge wat Lucky op Binki se kontaklys verander het. (2)

7.10 Dink jy dit was reg van Lucky om Binki se kontaklys te verander? Motiveer jou antwoord. (1)

7.11 Kies die KORREKTE antwoord tussen hakies.

Binki het glad nie 'n kontaknommer vir haar pa op haar foon gehad nie. Dit sê vir ons dat Binki (baie/min) kontak met haar pa het. (1)

7.12 Wilma het daarvan gehou dat Binki haar "Tannie Wilma" noem.

Sê waarom hierdie stelling ONWAAR is. (1)

7.13 Hoekom pas dit in hierdie drama dat Lucky van "*contacts*" praat en nie van 'n **kontaklys** nie? (1)

7.14 In hierdie drama is die perde se name gekies om by hulle te pas.

Kies elke keer die inligting uit KOLOM B om by die perd in KOLOM A te pas. Skryf die letter (A–E) langs die vraagnommers (7.14.1 tot 7.14.4) neer, bv. 7.14.5 F.

KOLOM A	KOLOM B
7.14.1 Grace	A … was oulik en spelerig.
7.14.2 Lady Jane	B … is na 'n sportspan vernoem.
7.14.3 Kaizer	C … was kalm en mooi om na te kyk.
7.14.4 Tinkerbelle	D … se naam het nie regtig gepas nie.
	E … was groot en trots, nes 'n koninklike.

(4 x 1) (4)

Lees die uittreksel hieronder en beantwoord die vrae.

LUCKY: Freaky. Nuwe lewe uit ou sh – mis.

WILMA: Julle stadskinders weet ook niks nie.

LUCKY: Ek's nie 'n stadskind nie. Ek en my ma bly ver uit die stad, maar by ons is daar nie grasperke en bome nie.

***

LUCKY: Ek en jy leef in verskillende wêrelde …

Shame, nè. Jou huis het afgebrand, maar toe gee die bank sommer weer vir julle 'n ander een. Is ek reg? Sure, jy is skaam en vrekbang vir perde en ander mense en vir jou ma ook, big deal, maar my hele lewe brand elke dag so bietjies-bietjies af.

***

(Kaizer tree na vore en begin saam met Lucky in 'n sirkel te loop. Tinkerbelle val langs Binki in. Lady Jane wag tot Wilma uit die stoorkamer kom en saam loop hulle al ses in die rondte, al vinniger. In die hardloop trek Binki haar bloes uit sodat haar arms kaal is en sy hardloop ligvoets saam met die perde en Lucky en Wilma in die kring.)

7.15 Wat het Wilma vir Lucky vertel wat hy as "Freaky" (reël 1) beskryf? (1)

7.16 "Freaky. Nuwe lewe uit ou sh – mis." (Reël 1)

Hoekom kan ons uit Lucky se woorde hierbo aflei dat sy houding besig was om te verbeter? (1)

7.17 Kies die KORREKTE antwoord. Skryf die letter (A–D) langs vraagnommer (7.17) neer, bv. 7.17 E.

"Julle stadskinders weet ook niks nie." (Reël 2)

Hierdie woorde van Wilma is 'n voorbeeld van …

A gevoelstaal.
B manipulering.
C partydigheid.
D stereotipering. (1)

7.18 Kies die KORREKTE antwoord tussen hakies.

Lucky sê vir Binki: "Ek en jy leef in verskillende wêrelde …" (Reël 5)

Dit beteken dat hulle (huise ver van mekaar af was/omstandighede nie dieselfde was nie). (1)

7.19 Kies die KORREKTE antwoord. Skryf die letter (A–D) langs vraagnommer (7.19) neer, bv. 7.19 E.

"Shame, nè." (Reël 6)

Met hierdie woorde het Lucky probeer om … te wees.

A snaaks
B vriendelik
C simpatiek
D sarkasties (1)

7.20 Lucky het nie van ryk mense gehou nie. Watter lelike woord(e) het hy gereeld gebruik om na ryk mense te verwys? (1)

7.21 Binki-hulle se huis het heeltemal afgebrand.

Watter TWEE dinge het tydens die brand gebeur wat haar baie hartseer gemaak het? (2)

7.22 "Sure, jy is skaam ..." (Reël 7)

7.22.1 Waarvoor was Binki skaam? (1)

7.22.2 Hoe het sy dit vir ander mense probeer wegsteek? (1)

7.23 Kies die KORREKTE antwoord tussen hakies.

"… maar **my hele lewe brand** elke dag so **bietjies-bietjies af**." (Reël 8–9)

Dit is 'n voorbeeld van (letterlike/figuurlike) taalgebruik. (1)

7.24 Skryf die volgende vier insidente onder mekaar oor in die VOLGORDE soos wat dit in die verhaal gebeur.

- Lucky het die ses katjies in die visdam gaan verdrink.
- Lucky het uitgereken dat die katte soveel kos as wat sy ma in twee maande by haar werkgewer verdien het.
- Lucky se ma het vir hom 'n koerantberig gewys van haar werkgewer en haar katte.
- Lucky moes eendag vir sy ma in haar werkgewer se tuin gaan wag. (4)

7.25 Uit die slot van hierdie drama lei ons af dat Binki as karakter verander het.

Motiveer hierdie stelling met TWEE voorbeelde uit die slot van die drama. (2)

7.26 Kies die KORREKTE antwoord. Skryf die letter (A–D) langs vraagnommer (7.26) neer, bv. 7.26 E.

Die laaste toneel (reël 10–14) wys vir die lesers dat ...

A al die perde saam oefen.
B almal op die plaas van perde hou.
C die perde vir 'n kompetisie voorberei.
D daar harmonie en begrip vir mekaar is. (1)

7.27 Kies die korrekte antwoord uit die blokkie hieronder om die sin mee te voltooi. Skryf die vraagnommer (7.27) en die antwoord neer.

te vervoer; bang te maak; te help

Perdekrag is 'n gepaste titel vir hierdie drama, want dit gaan oor perde wat hulle krag gebruik om mense ... (1)

7.28 "Jou huis het afgebrand, maar toe gee die bank sommer weer vir julle 'n ander een. Is ek reg? " (Reël 6–7)

Lucky was nie reg nie. Watter les kan ons hieruit leer? (1)

TOTAAL AFDELING D: 40
GROOTTOTAAL: 120

Kopiereg voorbehou